

Sikkerhetskontroll.

Sikkerhetskontroll er en viktig del av det å være sjåfør. For at du skal være sikker på at bilen til enhver tid er i forskriftsmessig stand er det en rekke ting som må sjekkes med jevne mellomrom. Når du utfører sikkerhetskontroll på førerprøven skal du vise at du er i stand til å avgjøre om en bil er i forsvarlig og forskriftsmessig stand. Å benytte en bil som ikke er i forsvarlig stand er forbudt. Hvis bilen mangler eller har begrenset med bremseser, har nedsatt styreegenskaper eller mulighet til å informere andre er det ikke forsvarlig å benytte denne. Hvis det skulle være feil eller mangler ved bilen bør du umiddelbart reparere eller korrigere feilene. Det å kjøre uten lys på for eksempel bilens registreringsnummer er ikke forskriftsmessig men kan allikevel være forsvarlig.

Når du er kommet til dagen for førerprøven, starter den praktiske delen med at du svarer på et spørsmål angående sikkerhetskontroll. Det kan for eksempel være at du skal utføre og forklare kontroll av hjul og dekk.

Utfør og forklar kontroll av hjul:

Dekkdimensjon

- Sjekk standard dekkdimensjon i vognkortet, og kontroller mot det som står trykket på dekket
- Eks. 205/55 R 16 86 U
 - 205 = Bredde på dekket i mm
 - 55 = Høyden i % av dekkets bredde
 - 16 = Indre diameter på dekket, tommer på felgen
 - 86 = Kode for hvor mye vekt dekket skal tåle
- Legg merke til at vinterdekk muligens har ett lavere krav til hastighet, samt at de alltid er merket med m + s

Mønsterdybde

- Minimum 1.6 m.m. Sommerdekk
- Minimum 3.0 m.m. Vinterdekk
- Minimum 1.0 m.m. Tilhengerdekk

Skader på dekk og felg

- Se etter bulker i felgen, rifter og flenger i gummien, spiker i dekket, at alle bolter er på plass osv.

Luftrykk

- Det er viktig at du har riktig luftrykk for å kunne ha best mulig gripeevne. Eventuelt feil luftrykk vil kunne gi skjev slitasje av dekkene og for høy rullemotstand (mer drivstofforbruk = mer forurensing). Luftrykket bør sjekkes regelmessig.

Forklar og påvis kontroll av lys:

Kontroller at alle lys og reflekser virker, og ikke er skadet

- Sjekk at lyktglassene ikke har sprekker. Sprekker i glasset vil kunne gi dugg eller vann inn i lampen som vil ødelegge reflektorenes lysbryting og kanskje være skyld i at lyspærene dine slutter å virke.

Lysene du skal sjekke:

- Kjørellys – Tennes automatisk, hvite foran og røde bak
- Parklys – **Viktig** dersom du beveger deg utenfor/ rundt bilen i mørket
- Nærlys – Skal lyse minimum 40 m. frem på veien, asymmetriske dvs. de lyser lenger frem langs høyre veikant
- Fjernlys – Skal lyse minimum 100 m frem på veien
- Baklys – Kjørellys bak, røde
- Bremselys – Sterke røde lys bak
- Ryggelys – Hvite bak
- Blinklys – Oransje lys rundt hele bilen
- Nødsignallys – Bryteren er i hovedsak montert slik at både fører og passasjer kan nå den, ofte trekantet symbol som i fareskilt.
- Skiltlys – Lys over registreringsskiltet bak på bilen
- Tåkelys – Ikke standard foran, ett rødt venstre bak, eller også i noen tilfeller to lys bak på bilen.
- Kurvelys – To lamper foran på bilen, som regel montert i eller under støtfangeren.

Forskjellen mellom bremselys og baklys

- Bremselysene er montert høyere slik at de synes bedre, samt at de lyser sterkere. Lyser ca. 5 x sterkere enn baklys. Rødt lys i seg selv er ett signal om fare.

Påvis, kontroller og forklar:

- Bremsvæske, årsak til lavt bremsvæske nivå
- Bremsvæsken skal i utgangspunktet tåle en høy temperatur. Den bør tåle ca. 250 varmegrader. Siden det ofte vil være høy temperatur i dette systemet vil kondens etter hvert forårsake en "uttynnet" bremsvæske. Byttes etter bilens serviceintervall.
- En personbil har minimum et to-krets bremsesystem. Kretsene er uavhengige av hverandre, og du vil derfor fortsatt ha brems selv om du mister en krets.

To årsaker til lavt bremsvæske nivå:

-Lekkasje på en krets – Ved lekkasje vil det lyse en varselampe. Dette er den samme lampen som indikerer at parkeringsbremsen er på.

-Slitte bremsklosser:

Bremsklossene har ett tykt slitebelegg i starten, når dette slites, synker nivået.

Dødgang mellom ratt og hjul

Dødgang i styring

- Dersom du har servo på bilen, er det viktig at motoren er i gang når du skal teste dødgang i styring. For å kunne teste dødgangen er det nødvendig å være to stykker. Du kan be sensor stå på høyreside av bilen mens du selv står på venstre. Ta tak i rattet og vri forsiktig til du ser at venstre framhjul reagerer. Dødgangen skal være like stor på venstre og høyre side, og ikke overstige 20 mm på rattet.

Servostyring (virkning/tetthet)

- Ta tak i rattet med venstre hånd, dra hardt nedover (tungt), start bilen og sjekk om serven begynner å virke (servotilslag)
- Dersom du skulle få lekkasje vil du kunne se dette under bilen. Servo-oljen er rød eller grønn. Beholderen er ofte merket med bildet av ett ratt og en oljedråpe. Det er også vanlig at beholderen har grønn topp.
- Skulle en pakning ikke være tett, vil luft kunne komme inn i systemet og gi en svish lyd ved svinging under kjøring.

Utfør og forklar kontroll av:

Vindusviskere (funksjon/tilstand)

- Vis frem alle ulike hastighetsintervaller, også bakruten om det finnes. Ta vindusviskerne opp fra ruten og forsikre deg om at gummien er myk og hel. Sjekk bilen, har den også spylefunksjon bak?

Vindusspylere (funksjon/tilstand)

- Vis hvordan du får spylervæsken opp på ruten, eventuelt lyktespylere
- Åpne panseret og vis frem spylervæske tanken. Noen biler vil ha ett filter for å hindre skitt i å komme ned i tanken. Skitt vil kunne tette spylershullene. Sjekk hvor spylerne er plassert. De fleste biler har varsellampe i instrument panelet som varsler når du begynner å gå tom. Ha alltid med ekstra spylervæske. Nb! Den skal tåle minimum 15 grader minus om vinteren.

Forklar og vis kontroll av:

Bremsekraftforsterker

- Bremsekraftforsterkeren er ofte plassert bak rattstammen, over pedalene. Den er ment å skulle hjelpe deg å bremse. Du kan teste at den fungerer ved å pumpe 5-6 ganger på bremsepedalen uten å starte motoren. Etter å ha "pumpet" bremsene opp skal du holde trykket på pedalen og starte bilen. Pedalen vil nå sige innover dersom den fungerer som den skal. Skulle du miste bremsekraftforsterkeren når du kjører vil bremsepedalen bli hard å trykke på. Mao dårligere effekt på bremsene.

Tetthet i bremseanlegg

- Bremsene dine må tåle ett trykk på minimum 100 kg for å være godkjent. Det er viktig at bremseanlegget er tett. For å teste tetthet i bremseanlegget pumper du bremsepedalen noen ganger til du kjenner du får trykk i bremsesystemet ved at pedalen blir hard å presse inn. Deretter holder du trykket i ca. 20-30 sekunder. Bremsepedalen skal da **ikke** sige ned.

Bremsevirkning

- Bremsene skal fungere likt på hjul på samme aksel (avvik på 30 % godtas). Bilen skal bremse hardere på forhjulene enn på bakhjulene. Bremsene må altså fungere best foran, dersom bremsene fungerer best bak vil du kunne blokkere bakhjulene. Blokkerte hjul vil alltid forsøke å "søke fremover", det vil si at du får en skrens.

Påvis:

Hvor mange personer bilen er registrert for

- Sjekk vognkortet (vognkortet er bilens id. dokument)

Hvor stor nyttelast bilen er registrert med

- Bilens totalvekt

- bilens egenvekt

= tillatt nyttelast inkl. vekt av passasjerer(se vognkort, tillatt nyttelast).

Hvor stor tilhenger bilen lovlig kan trekke

-Med førerkort klasse B kan du maksimum trekke ett vogntog med tillatt totalvekt 3500 kg.

-Dersom tilhengerens totalvekt ikke utgjør mer enn 750 kg kan du overskride 3500 kg. Dvs. aldri mer en 4250 kg til sammen.

-Tilhengeren kan aldri være tyngre enn bilen. F.eks. er bilens egenvekt 1400 kg, betyr dette at maks tillatt totalvekt på tilhengeren ikke kan overstige 1400 kg. Det vil også angis i bilens vognkort hvor tung tilhenger den kan trekke. Se også i vognkortet til tilhengeren hvor tung nyttelast den har lov til å bære.

-Hvor tung tilhengeren kan være avhenger av om tilhengeren har egen driftsbremse eller ikke. Det er dessuten egne fartsgrenser i Norge med tilhenger. Dersom hengeren har egen brems kan du kjøre maks 80 km/t. Dersom den ikke har egen brems er det maks 60 km/t. som er tillatt. Derimot er det et unntak dersom hengerens totalvekt ikke overskrider 300 kg. Da kan du lovlig kjøre i 80 km/t.

Vis og forklar:

Defroster og ventilasjonsanlegg

- Dette må du gjøre deg kjent med i alle de bilene du skal kjøre. Det finnes mange ulike typer, men de har for det meste de samme funksjonene. Lær deg å stille varme på de forskjellige rutene, speilvarme og hvordan du stenger av all luftinntak om du skulle få en nødstopp i tunnel.

Varmetråder - ulike brytere for varmetråder.(bakrute, frontrute og speil)

Varsellysene på instrumentpanelet

- Fargene på varsellysene varierer. De fleste er røde eller gule. Rødt brukes som ett varsel på fare. Alle røde varsellamper betyr at du må stoppe så fort det er forsvarlig. De gule lampene indikerer systemfeil, bilen er ikke lenger i forskriftsmessig stand, men den er fortsatt forsvarlig (f.eks. tom for spyleveske) Skulle du være usikker på en lampes betydning kan du slå opp i instruksjonsboken. Ta rede på hvor instruksjonsboken ligger i bilen du kjører.

Forklar og påvis:

Væskebeholdere i motorrommet

- I hovedsak fem ulike beholdere. Disse vil ofte ha skrift, symboler eller farge for at du skal kunne skille dem. Noen av dem er også plassert på tilnærmet samme sted på ulike biler.
- Sørg for at du kjenner til **hva** som er **hvor**, og væskens egenskaper. Få kjennskap slik at du vet hva hensikten med væska er og hvilke problemer som kan oppstå dersom det skulle bli et problem med væska.
- Lekkasje av større omfang kan f.eks. sees på stedet der bilen har stått parkert.

Motorolje:

-Kan variere i tykkelse og smøreevne. Oljen skal smøre motoren slik at den jobber lettest mulig. Skulle du få for lite olje vil motoren skjære seg. Du kan måle oljen ved å bruke peilepinnen som er plassert i motorrommet. I moderne biler ka ofte oljenivået også måles fra bilens kjørecomputer. Det skiller ca 1 liter mellom maks og min merke på pinnen. Pass på at bilen står tilnærmet vannrett og på flatt underlag. Se til at oljen ikke er for varm (la bilen stå 10 min etter kjøring) og at du alltid har ekstra olje med deg. Dersom den røde oljelampen lyser, og du finner ut at det er nok olje **skal du ikke kjøre videre**. Det kan for eksempel være feil med oljepumpen.

Servo-olje:

Nødvendig for at servostyringen skal fungere. Denne oljen er i de fleste nye biler grønn. Det finnes også rød servo-olje. Du kan peile denne med en peilepinne som sitter fast i toppen på beholderen (ofte plassert i selve lokket), eller at en ser på beholderen at nivået er mellom maks og min. merke. Skulle systemet ikke være tett vil du kunne høre en "svijsj" lyd eller lignende ved svinging. På noen biler er systemet lukket slik at du ikke kommer til for å kontrollere nivået.

Spylervæske:

Viktig at den tåler minimum 15 minus (mange steder er det kaldere i Norge). Du bør alltid ha ekstra spylervæske med deg. Moderne Biler har egen varsellampe som varslers når nivået begynner å bli lavt.

Bremsevæske:

Bremsevæsken er nødvendig for i det hele tatt å kunne bremse. Den skal tåle høy temperatur, ca 250 grader. Dette er viktig for at bremsene ikke skal "koke", noe som raskt kan forårsake bremsesvikt. Bremsevæsken vil bli dårlig over tid. Siden det kan bli ganske varmt i bremsesystemet vil kondens etter hvert "tynne" ut væska.

Bremsevæskebeholderen er ofte plassert over pedalene, bak rattstammen i motorrommet. Den har et maks og min. merke. Dersom nivået på beholderen skulle synke kan dette være forårsaket av to ting:

- 1 Lekkasje:** En personbil har som nevnt minimum et to-krets bremsesystem. Dersom en av disse kretsene skulle begynne å lekke vil nivået synke raskt. Dette vil også forårsake bremsesvikt, og en rød lampe vil begynne å lyse (ofte samme lampe som håndbremslampe).
- 2 Slitte bremseklosser:** Belegget på klossene slites ned etter hvert som bilen er i bruk. Når de begynner å bli slitt ned til maks vil det lyse en lampe i bilen som indikerer at klossene er slitt. Dersom bilen ikke har en varsellampe vil du kunne høre ulyder når du bremser. Dette er en typisk "skrapelyd".

Kjølevæske:

Blanding av frostvæske og vann som brukes for å kjøle motoren. Skal sjekkes hver høst for å se at den holder tilstrekkelig frysepunkt. Noen steder i Norge blir det veldig kaldt (minus-30-40 grader celsius). Vann som fryser og blir til is utvider seg med det resultat at skader på motoren kan oppstå.

Bilens selvporettingstendens, gjennomfør kontroll

- Styringen er konstruert slik at hjulene automatisk vil gå tilbake til rett frem posisjon når bilen kjøres fremover.
- Kontrolleres ved at du tar fullt rattutslag til en side, slipper rattet og kjører sakte fremover. Rattet skal da bevege seg tilbake til hjulene står rett.

Sikkerhetsbelte - skal være helt og i orden, ikke oppfliset etc. strammes over hoftene og ligge flatt inntil kroppen uten å være vridd.

Dra hardt og raskt i belte for å se om det virker slik det skal. Beltet skal stoppe umiddelbart slik at det kan redde deg i en nødsituasjon.

Hodestøtten skal stilles inn slik at hodet ditt treffer midt i puten ved evt. påkjørsel bakfra.

Rattlås virker slik at når du tar nøkkelen ut av rattstammen vil rattet låses når man forsøker å vri på det.

Hvilke lys er påbudt bak på bilen?

Varseltrekant og refleksvest er påbudt å ha med i bilen. Hvor er disse og er varseltrekanten i orden? Refleksvesten skal være lett tilgjengelig fra førerplassen i bilen.

Hva gjør du om du får motorstopp på veien?

Kan du skifte dekk på bilen?

Slurv ikke med sikkerhetskontrollen, det er ditt ansvar som fører (ikke eier) at bilen er i forskriftsmessig og forsvarlig stand.